

STRESZCZENIE

Wpływ czynników ekonomicznych, społecznych i psychologicznych na zachowania transportowe mieszkańców Polski - podejście Conjoint Analysis

[Welte-Bardtholdt, Cordula]

Wzrastający ruch drogowy jest odpowiedzialny za zmiany klimatyczne i związane z nimi problemy, takie jak hałas i konsekwencje zdrowotne, a samochód jest jednym z najbardziej preferowanych środków transportu w podróżach indywidualnych (Haubold, 2014). Zatem ruch drogowy powinien stać się bardziej zrównoważony. Celem rozprawy jest zbadanie, w jakim stopniu wypowiedzi respondentów na temat hipotetycznej sytuacji odpowiadają ich rzeczywistym zachowaniom. W tym celu zastosowane zostanie podejście conjoint analysis. Jako podstawę teoretyczną wybrano model EBM z 1995 roku (Engel et al. 1995). Skupiono się tutaj na etapach "wpływy środowiskowe", "różnice indywidualne", "ocena alternatyw" oraz na "wybór". Zebrano dane socjodemograficzne, informacje o aktualnym statusie podróży, sytuacji życiowej, stanie psychicznym i doświadczanych uczuciach podczas podróży aktualnym środkiem transportu oraz aspekty osobowości, ponadto respondenci mogli wybrać pomiędzy innymi środkami transportu niż samochód w dwóch hipotetycznych sytuacjach, możliwa była również opcja bez wyboru. W badaniu internetowym, które zostało przeprowadzone w Polsce w okresie od grudnia 2021 do marca 2022 roku, wzięło udział łącznie n=918 osób. Dane zostały przeanalizowane metodą Partial Least Square Structural Equation Modeling (PLS-SEM) z wykorzystaniem programu SmartPLS V.3. Wyniki pokazują, że stan psychiczny/odczucia podczas podróży aktualnym środkiem transportu, instrumenty polityki transportowej, posiadanie prawa jazdy, doświadczenie w car sharingu oraz płeć mają istotny wpływ na wybór środka transportu i aktualne zachowania podróżne. Dlatego też procesy psychologiczne są ważnymi czynnikami, które należy uwzględnić w planowaniu zrównoważonego transportu. Wyniki conjoint pokazały, że transport publiczny i car sharing były najczęściej wybieranymi środkami transportu; w przyszłości twórcy polityki powinni skupić się na uatrakcyjnieniu tych opcji. Jednakże jedna trzecia respondentów wybrała opcję "brak wyboru/inne", więc dalsze badania byłyby tu ważne. Ponadto można by wykazać, że wyższe ceny benzyny i parkowania,

jak również niższe udogodnienia mogą prowadzić do przejścia na inne środki transportu. Te oraz zachęty ze strony pracodawców mogłyby pomóc w uczynieniu tej zmiany obiecującą.

Słowa kluczowe: Model EBM, Choice Based Conjoint, Doświadczone uczucia, PLS-SEM, Transport